

Lletra de Plàcid

...Lletra de comiat

Amic:

Aquesta és l'última lletra que t'escric. L'última!... I et confesso, amic, que en sento una fonda tristesa d'aquesta decisió. No fer més LA GRALLA!... Feia ja setze anys que setmanalment ens comunicàvem amb tu, amic anònim! Setze anys que havíem establert aquest corrent de mutua i recíproca simpatia!... La comprèn, ara, aquesta tristesa?... Fes-te càrrec, encara, que la força del costum ens havia arribat a fer creure que LA GRALLA podria sobreviure el daltabaix de la revolució, que tantes i tantes coses ha esmicolat i esmicola encara...

Mes, no és així. LA GRALLA desapareix. En plena joventesa. Amb el cap curull d'il·lusions i el cor rublert d'esperances... La poncella rosada que l'any passat aplegà a tants i tants per a celebrar els seus quinze anys, era avui ja una rosa vermella; una rosa encesa amb el foc de la joventut i dels ideals...

Era... Era!... Fixa-t'hi bé, amic; diem «era». Perquè ara LA GRALLA ja no és sinó un record; un record més a afegir als molts que fan la cadena de la nostra vida.

Ja no llegiràs més les «Glosses» modèliques de Xixu, i L'Altre haurà d'interrompre la pacient i meticulosa numeració de les seves «Fulles Dominicals», admirable exemple de constància i de moltes altres virtuts; Alfred Canal no publicarà més «Curiositats Granollerines», les quals cada dia eren més espaciades per causa que la vida mana fins en els millors i més bons amics; En Jofra haurà de defensar el Granollers — els colors blancs del Granollers — des d'altra trinxera més resistent i menys vulnerable... I, tal com aquests amics, tots els altres també, el venerable Costas Alvarez, a qui tant estimem i admirem; Cuch, Serra, Llobet i tot l'estol d'A. G. A., Graller, Agea, Jordi Muntanya; tots, tots emmudirem... Ja no escriurem més «Petites Cròniques», ni més «Notes i Comentaris»... Mes, què hi farem?...

I és ara, en aquesta hora capvespral, que mentalment repassem la nostra vida. I n'estem contents.

La nostra vida, amic, és la vida de LA GRALLA. I és, encara, la d'abans de LA GRALLA. Vida de neguits i d'il·lusions; vida de lluites i de sofriments; vida, en fi, molt pròpia dels que, hereus d'En Joan Gralla, com aquell vilatà ens hem avesat a pensar en veu alta, a obrar amb noblesa i a posar bocins de cor a la nostra obra...

Recordem, ara, els temps llunyans de les lluites feréstegues contra el vell caciquisme, llavors, quan a Granollers es publicava *La Razón*, i hi escrivíem d'amagat del pare...

Recordem la campanya personal, l'any

Aquest és l'últim número de LA GRALLA. Repetim-ho. Com un de tants que lluiten a les trinxeres, LA GRALLA ha caigut en l'atac a l'enemic. La seva desaparició, doncs, té un valor molt relatiu. El que és més important, és vèncer. I, si per això cal el sacrifici, fem-lo amb generositat, ja que sense generositat no hi ha grandesa.

La desaparició de LA GRALLA obeeix únicament i exclusivament a un acte espontani de la nostra voluntat. Creiem que aquesta és hora d'altra mena de periodisme i cedim el nostre lloc a altres. El nostre lloc, diem. Però no el nostre nom. En això som clars. I volem que ho sàpiguen els trànsfugues i els desaprensus, i els indesitjables que després de setze anys de rancúnia incontiguda, ara, aprofitant-se de l'aiguabarreig de la revolució, s'hagin pogut creure que la ètica, la dignitat, l'honestedat i fins i tot la intel·ligència, són patrimoni de tots i de qualsevol i que són coses transferibles que poden passar d'unes mans polides a llurs grapes barroeres.

No; això no. Sigui qui sigui, podrà fer un periòdic i tots els periòdics que vulgui; mes, el que no podran fer mai, aquells que aparenten creure que tots som uns, és LA GRALLA. I no la podran fer, perquè la revolució pot subvertir moltes coses, moltes, però no els valors morals, que, vulgues o no, és el que classifica els homes.

Fins si algú gosava jugar l'equívoc, pot estar ben cert del seu fracàs. Perquè amb LA GRALLA desapareix no res més ni res menys que això: LA GRALLA.

1912, mantinguda fins que logràrem arrebatassar de les urpes dels seus botxins el cos moribund del mestre Lluís Castellà, empresonat a la Model de Barcelona des del 1909, per la delació vil de la carlinada granollerina...

Recordem la nit tràgica del 13 de juliol del mateix 1912. Aquella nit, els mateixos que en la del 18 de juliol passat si haguessin pogut ens haurien assassinat, ens acrivillaven a trets, a La Unió Liberal, i amb els nostres cossos havíem d'envoltar el cos retut — mai tan retut com llavors — de Francesc Layret. Que ja aquella nit el feixisme de llavors hauria assassinat, com ho feu més tard a Barcelona, aquell home insigne, el primer polític de Catalunya que s'atreu a senyalar les rutes de la Rússia soviètica com les rutes salvadores del proletariat del món.

Recordem la campanya feta de *La Opinió* estant per evitar que la Segona Ensenyança, que havia tingut un apòstol i un màrtir — el mestre Antoni Espí — fos donada barroerament a uns frares antonians o a uns altres frares.

Recordem les èpiques baralles a què ens lliuràrem per haver fet un orfeó — l'Orfeó Granollerí de La Unió Liberal — que tenia la tara d'ésser de La Unió Liberal i el primer orfeó laic de Catalunya...

Recordem els temps feliços de *Renovació*, periòdic republicà i socialista, i la campanya que férem — inútilment per cert — perquè no anessin a raure a la «caixa diocesana» cent mil pessetes de les 150 mil que la ciutat havia de cobrar per la venda del retaule de Sant Esteve...

I recordem que alguns dels que feiem

Renovació, temps després, l'any 1921, — el dia primer de maig precisament, — ens posàvem a fer LA GRALLA.

I l'obra de LA GRALLA és a l'abast de tots i de tothom. Els setze volums d'aquests setze anys queden com una fita clavada de la nostra vida i de la nostra conducta. Tot i que hem dit i repetit, fins a fer-nos pesats, que LA GRALLA no era un full de combat, ara, en aquestes hores heròiques, quan són tants a «fer de revolucionari», nosaltres ens podem donar el gust de fullejar en la nostra vida humil de granollerins pelats i dir a molts: — I bé, llavors on éreu vosaltres?

Perquè a les planes de LA GRALLA, expressió del respecte a tots els pensars i a totes les creències, traspuava sovint la irreverència i la subversió. No es registraven tan sols els prometatges i els casaments i es feia quelcom més que posar epitafis als amics i coneguts que morien. El nostre localisme ha estat sempre de cara al món. El nostre apoliticisme era fredament calculat per no caure a les xarxes dels partidismes eixorcs de la vella política, que ens repugnava. Però sovint ensenyàvem l'orella. I sempre per a dir el nostre afecte als humils, als que lluitaven per llur emancipació. Els nostres comentaris resten a les planes d'aquests setze anys de LA GRALLA, on no hi ha una claudicació, on no hi ha una sola paraula de menyspreu pels que lluitaven amb l'esperança sempre que un dia farien la revolució, aquesta revolució que ara fan i que té tanta gent desconcertada i emmurriada...

A les planes de LA GRALLA no ens hem limitat a fer l'elogi dels valors locals — ob-